

UPOTUDAK
TÜRKİYE HAPİSHANELERİNDE
GENEL DURUM

TÜRKİYE HAPİSHANELERİNDE GENEL DURUM

Emperyalist kutupların kendi aralarındaki dalaş başta işçi sınıfı olmak üzere ezilen tüm kesimlere yönelik daha fazla yoksulluk getirdiği aşıkardır. Emperyalist devletlerin kendi iç şekillenmeleri hızlı bir şekilde yeni bir emperyalist paylaşım savaşı çerçevesinde dizayn ediliyor. Yaratılan işgal ve savaş atmosferi emekçilerin hayatına bir çok noktada gerici yasalar ve gasp edilen haklarla dokunmaktadır. Askeri bütçelerin arttırılması sonucu ortaya çıkan mali açıklar emekçilerin sırtına yeni vergiler yüklemektedir. Tüm gerici devletler bu sürece hazırlanma adına yeniden reorganize olma çabalarına girişmiş durumdalar. Burjuva devletler, üretim ve sermayeyi elinde tutmanın getirmiş olduğu güçle, adına hukuk ve adalet denen mekanizmayı da kendi çıkarlarına uygun işletmektedirler. Elbette böylesi süreçlerde ilk hedef olarak, sisteme karşı en dinamik ve “korkutucu” olan kesimler hedefe konacaklardır. Yerküremizde işçi sınıfının ve onun örgütlü güçlerinin, ulusal kurtuluş mücadelesi veren uluslar ve temsilcilerinin hedefe konması da bundandır. Egemenlerin bu yönelimi ya ortadan kaldırma ya da hapisanelere doldurma şeklinde tezahür etmekte. Katletmediklerine karşı da hapisanelerde tam bir düşman hukuku uygulayarak tecrit ve işkencelere başvurmaktadırlar.

23 yıldır yaşanan AKP iktidarı döneminde; Türk hakim sınıflarının iktidar aygıtı olan devlet örgütlenmesi, emperyalizmin ve yerli komprador burjuvazinin çıkarlarına göre yeniden şekillenmiştir. “Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi”, bu dönüşümün güncel biçimidir; sermayenin ve emperyalist merkezlerin ihtiyaç duyduğu otoriter bir yeniden yapılanmadır.

Bu sistemle birlikte devletin tüm kurumları, halkın değil; emperyalist tekellerin ve iktidar kliğinin çıkarlarına hizmet edecek biçimde merkezileştirilmiştir. Yargıdan medyaya, yasamadan güvenlik güçlerine kadar her alan, sermayenin baskı aracı haline getirilmiştir.

Bu yeniden yapılanmanın temelinde, “isyan bastırma stratejisi” yatmaktadır. Halkın, işçi sınıfının ve devrimci güçlerin örgütlenme girişimleri dağıtılmakta; sendikalar, demokratik kurumlar ve toplumsal muhalefet sindirilmektedir. İktidar bloğuna yedeklenmeyen her kesim,

hatta düzen içi muhalefet dahi “terörist” ilan edilmekte, siyasetin alanı bütünüyle daraltılmaktadır.

Böylesi bir süreçte, işçi sınıfının ve emekçi halkın kendiliğinden gelişen ekonomik ve demokratik talepli eylemleri dahi faşist zorbalıkla bastırılmıştır. Grevler yasaklanmış, gösteriler dağıtılmış, gözaltı ve tutuklamalar olağan hale getirilmiştir. TC devleti, kendi kağıt üstündeki yasalarına bile uymamaktadır. Milletvekillerinin dokunulmazlığı hiçe sayılmış, düşüncelerinden dolayı binlerce insan hapsedilmiştir.

Türkiye’nin siyasal tarihinde cezaevleri, devletin politik muhalefeti bastırma araçlarından biri olagelmıştır. Özellikle sol-sosyalist hareketler, Kürt özgürlük mücadelesi, kadın ve öğrenci direnişleri gibi toplumsal muhalefet dinamikleri, sık sık “terör” söylemiyle kriminalize edilmiş ve binlerce kişi politik nedenlerle hapsedilmiştir. Son yıllarda yürürlüğe giren terörle mücadele yasaları, düşünce ve ifade özgürlüğünü neredeyse tamamen kısıtlamıştır. Sosyal medyada paylaşım yapan, sendikal eylemlere katılan, gazetecilik faaliyeti yürüten binlerce insan, “örgüt propagandası” ya da “örgüt üyeliği” suçlamasıyla tutuklanmıştır.

Yargı, bağımsızlığını büyük ölçüde yitirmiş; cezaevleri politik kimliği nedeniyle tutuklu binlerce insanla dolmuştur. Bu süreç, yargı eliyle muhalefeti bastırmanın sistematikleştiği bir dönemi simgelemektedir.

Tüm baskılara rağmen, Türkiye’de politik tutsaklar tarih boyunca güçlü bir direniş geleneği yaratmıştır. 1984’teki ölüm oruçlarından 2000’lerdeki F Tipi hapishane direnişlerine kadar, politik tutsaklar yalnızca bedenleriyle değil, yazılarıyla, dayanışma pratikleriyle ve kolektif bilinciyle mücadelelerini sürdürmüşlerdir.

TÜRKİYE HAPİSHANELERİNDE HAK GASPLARI VE POLİTİK TUTSAKLARA YÖNELİK BASKILAR

Türkiye’de hapishaneler uzun yıllardır yalnızca cezalandırma alanları değil, aynı zamanda siyasal rejimin muhalefeti bastırma araçlarından biri olarak işlev görmektedir. Özellikle son on yılda artan otoriterleşme, hukuk sisteminin siyasallaşması ve düşünce özgürlüğünün daralması sonucunda binlerce insan politik gerekçelerle tutuklanmıştır. Bu durum,

hapishanelerdeki hak ihlallerini sistematik bir hale getirmiştir. Gazeteciler, sendikacılar, öğrenciler, akademisyenler ve siyasetçiler; çoğu zaman yalnızca ifade ettikleri düşünceler nedeniyle “örgüt üyeliği” ya da “propaganda” suçlamalarıyla cezaevlerine gönderilmektedir. Kurulduğundan bu yargının bağımsız olmadığı TC’de, mahkeme süreçleri birer “siyasi tasfiye aracı” haline gelmiştir. Böylece hapishaneler, toplumsal muhalefetin farklı kesimlerinden gelen binlerce insanın tutulduğu politik mekânlara dönüşmüştür.

Türkiye hapishanelerinde bulunan kırk bini aşkın politik mahkum arasında haklarında hiçbir suç delili elde edilememiş insanların yanı sıra haklarında yüzde yetmişlerin üzerinde hapishanede kalamaz raporları olduğu halde hapishanede rehin tutulan insanlar bulunmaktadır. Avrupa ülkelerinde yerli ve göçmen devrimcilere yönelik saldırılar yoğunlaşmaktadır. Özellikle Almanya, Fransa başta olmak üzere birçok ülkede çıkartılan yeni yasalarla, emperyalist kapitalist sistemi eleştiren ve karşı mücadele eden güçlere sokak eylemlerinde saldırılmakta, toplu tutuklanmakta ve uzun yıllar hapishanelerde tutuklanmaktadır.

Almanya anayasanın 129 a ve b bendine dayanarak, göçmen devrimcilerin kendi ülkelerindeki faşist baskıya karşı mücadele ettikleri için uzun yıllara varan hapis cezaları verilmektedir. Özellikle Kürdistanlı ve Türkiyeli devrimciler bu saldırılarına maruz kalmaktadırlar.

Politik tutsaklar, yalnızca özgürlüklerinden değil, temel insan haklarından da yoksun bırakılmaktadır. Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV), İnsan Hakları Derneği (İHD) ve Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği (CİSST) gibi kuruluşların raporları, cezaevlerinde yaşanan hak ihlallerinin yaygın ve yapısal olduğunu göstermektedir.

Başlıca hak gaspları şu biçimlerde öne çıkmaktadır:

-İletişim ve haberleşme hakkının kısıtlanması: Politik tutsakların mektuplarına el konulmakta, telefon görüşmeleri sansürlenmekte, ziyaretçiler keyfi gerekçelerle engellenmektedir.

-Tecrit ve izolasyon: Özellikle yüksek güvenlikli F tipi cezaevlerinde mahpuslar uzun süreli hücre cezalarına maruz kalmakta, sosyal temasları minimuma indirilmektedir.

-Sağlık hakkı ihlali: Kronik hastalığı olan mahpuslara gerekli tedavi imkânı sağlanmamakta, hastane sevkleri geciktirilmekte veya keyfi biçimde reddedilmektedir.

-Kültürel ve politik kimliğin bastırılması: Kürtçe konuşma, kitap bulundurma ya da politik içerikli yayınlara erişim gibi haklar sınırlandırılmakta, mahpuslar disiplin cezalarıyla karşılaşmaktadır.

-Hapishanelerde şiddet ve kötü muamele: Gardiyan şiddeti, çıplak arama, keyfi disiplin cezaları ve sürgün sevk uygulamaları, cezaevlerinde cezalandırmanın ötesine geçen bir yıldırma politikasına dönüşmüştür.

Türkiye, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) ve Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi gibi uluslararası hukuk metinlerine taraftır. Ancak hapishanelerde yaşanan uygulamalar, bu yükümlülüklerle açıkça çelişmektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarına rağmen ifade özgürlüğü kapsamındaki tutuklamalar sürmekte, “politik tutsak” kategorisinin varlığı inkâr edilmektedir.

HAPİSHANELERDE YAŞANAN HAK GASPLARI ve HAPİSHANELERDE DURUM

“Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü’nün verilerine göre Türkiye’de 01 Kasım 2024 tarihi itibarıyla 273 kapalı ceza infaz kurumu, 100 müstakil açık ceza infaz kurumu, 4 çocuk eğitimevi, 12 kadın kapalı, 8 kadın açık, 9 çocuk kapalı ceza infaz kurumu olmak üzere toplam 406 ceza infaz kurumu bulunmaktadır. Bu kurumların toplam kapasitesi 299.042 kişidir. Ancak bu sayının artırılmış kapasite olduğunu da belirtmekte fayda vardır. Normal koşullar altında bu hapishanelerde verilen sayının 2/3’ü kadar mahpusun kalması gerekmektedir.

2022 yılı içerisinde 22, 2023 yılı içinde 19 yeni cezaevi, 2024 yılı içinde de 12 cezaevi açılmış olup, Adalet Bakanlığı 2025 bütçe teklifine göre ise gelecek yılın hedefi, 11 yeni cezaevi daha açmak. Bu da göstermektedir ki Türkiye’nin mevcut iktidar anlayışı genel itibarıyla insanları hapsedme üzerine bir gelecek tahayyülü öngörmektedir.” (İHD 2024 Hapishaneler Raporu)

Türkiye’de hapisane mimarisi ve infaz rejimi, siyasal iktidarların güvenlik anlayışına ve toplumsal muhalefete yaklaşımına paralel biçimde şekillenmiştir. 12 Eylül 1980 askeri darbesi, yalnızca siyasal rejimi değil, aynı zamanda ceza infaz sistemini de köklü biçimde dönüştürmüştür. Bu dönemde inşa edilmeye başlanan yeni “tip” hapisaneler, devletin güvenlikçi paradigmasının somut ifadesi olarak ortaya çıkmıştır.

Darbe sonrasında geliştirilen hapisane mimarisi, politik mahpusları izole etme, kolektif yaşamı parçalama ve direniş kültürünü bastırma amacı taşımaktadır. 1980’lerden günümüze kadar inşa edilen E, H, F, D, L, T, Y ve S tipi hapisaneler, bu stratejinin farklı aşamalarını temsil eder.

12 Eylül darbesiyle birlikte, geçmişin büyük koğuş sistemleri terk edilerek E tipi hapisaneler inşa edilmiştir. Bu hapisaneler, 16–20 kişilik koğuşlardan oluşmakta ve mahpusların kolektif yaşamını sınırlandırmaktaydı. Ardından gelen H tipi hapisanelerde bu sayı 4–6 kişilik odalara düşürülmüş, böylece fiziksel izolasyon derinleştirilmiştir. Bu geçişin politik anlamı açıktır: toplu yaşamdan doğan dayanışma ve örgütlenme olasılıklarının ortadan kaldırılması.

2000 yılında ise sürecin en ileri biçimi olan F tipi hapisaneler devreye sokulmuştur. Tamamı bir veya üç kişilik odalardan oluşan bu yapılar, “tecrit rejimi”nin kurumsallaşmış biçimidir. F tipleri, ulusal ve uluslararası insan hakları örgütleri tarafından “psikolojik işkence” olarak nitelendirilen uygulamaların yaygınlaşmasına zemin hazırlamıştır.

Haziran 2025 verilerine göre Türkiye hapisanelerinde toplam 416.927 “tutuklu” ve “hükümlü” bulunmaktadır. “Türkiye’de, toplam 304.964 kapasiteli 402 hapisanede 420.904 mahpus tutuluyor. 120.013 mahpus açık, 300.891 mahpus kapalı hapisanelerde kalıyor. Bu mahpusların 357.646 ’sı hükümlü, 63.258’i tutuklu. 200’ü LGBTİ+, 14.276’sı yabancı, 1.453’ü ağırlaştırılmış müebbet hükümlüsüdür. Hapisanelerde dil ve konuşma engelli olan 19, görme engelli 42, işitme engeli olan 28, işitme ve konuşma engeli olan 18 ve ortopedik engeli olan 162 kişi olmak üzere 269 engelli mahpus vardır. Hapisanelerdeki mahpusların 6.543’ü 65 yaşın üstündedir. 2025 yılında hapisanelerde

öğrenimini sürdürebilen mahpus sayısı 77.014'dür ve sigortalı olarak mesleki faaliyette bulunan 58.500 mahpus bulunmaktadır. Hapishanelerde 187'si kız çocuğu olmak üzere 12-18 yaş arası 4.561 çocuk tutulmaktadır. 19.290 kadın mahpusun yanında annesi ile 0-3 yaş grubu çocuk sayısı 434 ve 4-6 yaş grubu çocuk sayısının 388'dir." (Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği CİSST Raporu)

Hapishane kapasitelerinin yaklaşık 100 bin kişi üzerinde doluluğa ulaştığı biliniyor. Türkiye, tutsak sayısı bakımından Avrupa Konseyi ülkeleri arasında birinci sıraya yükselmiş durumda. 2022 yılı Avrupa Konseyi ceza istatistiklerine göre Türkiye'de her 100 bin kişiden 355'i cezaevinde. Bu oran, Avrupa Konseyi ülkelerinde ortalama 117'dir. Kapasitelerinin üstünde tutuklu barındıran hapishanelerin doluluğu 2015'ten bu yana katlanarak artmaya devam ediyor.

Son 10 yıllık dönemde; Gezi Parkı ve yerel yönetimlere yönelik kayyum uygulamaları ve siyasetçilere, gazetecilere veya politik kişilere açılan soruşturmalarla ve sonrasında yapılan tutuklamalarla, faşist AKP-MHP ittifakının hiçbir muhalif sese tahammül edemediğinin bir göstergesi olmuştur.

Yine hapishanelerde bulunan hasta tutsaklara yönelik baskılarda devam etmekte. Tespit edilen hasta tutuklu sayısı: 1.412 (161 kadın, 1.251 erkek). Ağır hasta olarak kabul edilen tutsak sayısı 335 kişi (230'u tek başına yaşamını sürdüremiyor). Burada yaşanan sağlık hakkı ihlalleri şu şekilde öne çıkıyor; Kelepçeli muayene, hijyen eksikliği ve gecikmeli sevkler. Bununla birlikte nakil araçlarının insanlık dışı koşulları, hasta tutsaklara yönelik saldırıların bir yanı olarak öne çıkmaktadır.

Son yıllarda, politik tutsaklar üzerindeki tecridi derinleştiren S ve Y tipi yüksek güvenlikli hapishaneler devreye sokulmuştur. Mahpuslar ve insan hakları savunucuları bu yapıları, "kuyu tipi hapishaneler" olarak tanımlamaktadır. Bu adlandırma, hem fiziksel yapının hem de izolasyonun yoğunluğunu simgeler.

TC Adalet Bakanlığı verilerine göre; 2021'de 32, 2022'de 22, 2023'te 16 yeni hapishane açılmıştır.

Bunların 7’si S tipi, 14’ü Y tipi hapishanelerdir. Manavgat, Antalya, Bodrum, Iğdır, Kırşehir, Kavak ve Çarşamba’da S tipi hapishaneler; Adana Suluca, Aksaray, Antalya, Burdur, Erzurum, Kırşehir, Konya Ereğli ve Tekirdağ Karatepe’de ise Y tipi hapishaneler bulunmaktadır. Adalet Bakanlığı bu hapishaneleri, “ağırlaştırılmış müebbet cezası alanlar ve terör suçundan tutuklu veya hükümlüler” için inşa edildiğini belirtmektedir. Ancak pratikte, “disiplin bozma” ya da “tehlikeli tutum sergileme” gibi muğlak gerekçelerle çok sayıda politik mahpus bu hapishanelere sürgün edilmektedir.

Bu durum, tecritin yalnızca bir cezalandırma biçimi değil, aynı zamanda politik kontrol mekanizması haline geldiğini göstermektedir.

Yeni tip yüksek güvenli hli hapishaneler, mimari olarak “modernize” edilse de, insan temasının en aza indirildiği yapılar olarak mahpusların yaşam hakkı, sağlık hakkı ve iletişim özgürlüğü açısından ciddi sorunlar yaratmaktadır. Raporlara göre: Mahpusların açık görüş ve telefon hakkı kısıtlanmakta, mektuplar sansürlenmekte, kitaplara el konulmaktadır. Sosyal faaliyetler neredeyse tamamen ortadan kaldırılmıştır. Uzun süreli tecritten neden olduğu psikolojik rahatsızlıklar (anksiyete, depresyon, intihar eğilimi) ciddi boyutlara ulaşmıştır.

İnfaz Kanunu’nda 2020’de yapılan değışiklikle getirilen “iyi hâl” değıerlendirmeleri, politik mahpusların tahliyelerini keyfi biçimde engelleyen bir araç haline gelmiştir. Türkiye’de ceza infaz sistemi, 12 Eylül’den bugüne içerik olarak daha derin bir tecrit ve baskı politikasına evrilmiştir. S ve Y tipi hapishaneler, devletin muhalefeti kontrol altına alma stratejisinin mekânsal ifadesidir.

Tecrit, fiziksel bir uygulama olmanın ötesinde, politik kimliğin ve toplumsal dayanışmanın yok edilmesine dönük ideolojik bir araçtır.

HAPİSHANELERDE YAŞANAN SOMUT SORUNLAR

1. Tecrit ve İzolasyon

Politik tutsakların yaşadığı en temel sorun tecrit uygulamasıdır. F tipi, S tipi ve Y tipi yüksek güvenli hli hapishaneler, mimari olarak “insan temasını minimize edecek” biçimde inşa edilmiştir. Bir, iki veya üç kişilik

odalarda kalan mahpuslar, günün büyük bölümünü tek başına geçirmekte, ortak etkinliklere katılım hakkı ya tamamen kaldırılmakta ya da idarenin keyfi kararlarına bırakılmaktadır. Tecrit, uzun vadede ciddi psikolojik rahatsızlıklara yol açmaktadır. İzolasyon, yalnızlık, depresyon, anksiyete, uyku bozuklukları ve hafıza kayıpları politik tutsaklar arasında yaygındır. Bu durum, Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi'nin (CPT) "insanlık dışı muamele" tanımıyla da örtüşmektedir.

2. Haberleşme ve İletişim Hakkının Engellenmesi

Politik tutsakların dış dünyayla bağlantısı sürekli kısıtlanmaktadır. Mektuplar sansürlenmekte, bazen "sakıncalı içerik" gerekçesiyle hiç teslim edilmemektedir. Aile ve avukat görüşleri, "disiplin cezası" bahanesiyle engellenmektedir. Telefon hakkı, birçok hapisanede yalnızca haftada bir defa, 10 dakikayla sınırlıdır. Bu uygulamalar, hem mahpusların psikolojik durumunu ağırlaştırmakta hem de savunma hakkını fiilen ortadan kaldırmaktadır.

3. Sağlık Hakkı İhlalleri

Hapishanelerde sağlık hizmetlerine erişim ciddi bir sorundur. Politik tutsaklar, çoğu zaman hastanelere sevk edilmemekte ya da sevk sırasında kelepçeli muayene dayatmasına maruz kalmaktadır. Kronik hastalığı olan birçok mahpus için ilaç temini gecikmekte, diyet ve tedavi koşulları sağlanmamaktadır. İHD ve TİHV raporlarına göre 2024 itibarıyla 600'ün üzerinde hasta mahpus, 70'i ise durumu ağır kategorisinde bulunmaktadır. Bu tablo, sağlık hakkının sistematik biçimde ihlal edildiğini göstermektedir.

4. Kitap, Yayın ve Düşünceye Erişim Engeli

Politik tutsakların okuma ve yazma hakkı da ciddi biçimde kısıtlanmaktadır. Politik içerikli kitaplar ve dergiler "örgüt propagandası" gerekçesiyle yasaklanmaktadır. Hapishane kütüphanelerinde sansür uygulanmakta, bazı yayınlara ulaşmak fiilen imkânsız hale gelmektedir. Mahpusların kendi yazdıkları mektuplar, şiirler veya yazılar çoğu zaman "sakıncalı" bulunarak dışarı gönderilmemektedir. Bu durum, yalnızca bireysel bir hak ihlali değil, ifade özgürlüğüne yönelik sistematik bir baskı biçimidir.

5. Keyfi Disiplin Cezaları ve Tahliye Engelleri

2020’de İnfaz Kanunu’nda yapılan değişikliklerle, politik mahpusların tahliyeleri “iyi hâl değerlendirmesi” adı altında keyfi biçimde ertelenmeye başlanmıştır. İdare ve gözlem kurullarının “pişmanlık göstermiyor”, “rehabillite olmadı” gibi öznel değerlendirmeleri, birçok politik tutsağın yasal tahliye süresini aşmasına neden olmaktadır. Ayrıca en ufak bir hak talebi ya da protesto, “disiplin suçu” sayılarak hücre cezalarına veya sürgün sevklerine gerekçe yapılmaktadır.

6. Kadın Politik Tutsakların Yaşadığı Özgöl Sorunlar

Kadın tutsaklar hem cinsiyetlerinden hem politik kimliklerinden dolayı iki katmanlı bir baskıya maruz kalmaktadır. Kadınlara yönelik çıplak arama dayatmaları, Hijyen ürünlerine erişim kısıtlamaları, Kadın psikolog veya doktor bulunmaması gibi sorunlar sıkça rapor edilmektedir. Kadın tutsaklar aynı zamanda, erkek egemen hapishane kültürü içinde görünmezleştirilmekte, maruz kaldıkları cinsiyet temelli şiddet çoğu zaman cezasız bırakılmaktadır.

7. Sürgün Sevkler ve Aile Bağlarının Koparılması

Politik tutsaklar sık sık keyfi biçimde farklı şehirlerdeki hapishanelere “sürgün” edilmektedir. Bu uygulama hem aile ziyaretlerini imkânsız hale getirmekte hem de mahpusun cezaevi yaşamını sürekli olarak yeniden kurmasını zorlaştırmaktadır. Bazı mahpuslar, birkaç yıl içinde dört-beş kez farklı illere sevk edilmiştir. Bu durum açıkça aile birliği hakkının ihlali anlamına gelmektedir.

HAPİSHANELERDE LGBTİ TUTSAKLARIN YAŞADIKLARI SORUNLAR

Türkiye’de hapishaneler, toplumsal eşitsizliklerin en görünür biçimde yaşandığı kurumlardan biridir. Bu durum, özellikle cinsel yönelimleri ve/veya cinsiyet kimlikleri nedeniyle ayrımcılığa uğrayan LGBTİ+ tutsaklar açısından çok daha ağır sonuçlar doğurmaktadır.

LGBTİ+ tutsaklar çoğunlukla diğer mahpuslardan “korunma” gerekçesiyle tek başlarına hücre benzeri alanlarda tutulmaktadır. Ancak bu uygulama, fiilen tecride dönüşmekte ve mahpusun sosyal yaşamdan tamamen kopmasına yol açmaktadır. Bazı cezaevlerinde ise LGBTİ+

tutsaklar, erkek koğuşlarına yerleştirilerek şiddet, taciz ve cinsel saldırı riskiyle karşı karşıya bırakılmaktadır. Bu durumda idareler genellikle "diğer mahpuslar rahatsız olabilir" gerekçesini öne sürmekte, bu da açık bir kurumsal homofobi örneği oluşturmaktadır.

LGBTİ+ tutsaklar hem personel hem de diğer mahpuslar tarafından sözel, fiziksel ve cinsel şiddete maruz kalabilmektedir. Hakaret, aşağılayıcı hitaplar, “zorla arama” ve çıplak arama uygulamaları, özellikle trans kadın mahpuslar için sıkça rapor edilmiştir. Bu tür uygulamalar, hem insan onuruna aykırı muamele hem de işkence ve Diğer Zalimane Davranışlara Karşı Sözleşme’nin açık ihlalidir.

Trans mahpuslar için en kritik sorunlardan biri, cinsiyet uyum süreciyle ilgili sağlık hizmetlerine erişimin engellenmesidir. Hormon tedavisi gören mahpusların ilaçları çoğu zaman temin edilmemekte veya keyfi biçimde kesilmektedir. Ayrıca LGBTİ+ tutsakların psikolojik destek talepleri ya reddedilmekte ya da uygun uzman bulunmadığı gerekçesiyle ertelenmektedir. Sağlık sistemine erişimdeki bu eşitsizlik, mahpusların hem fiziksel hem ruhsal sağlıklarını ciddi biçimde tehlikeye atmaktadır.

Trans tutsaklar, nüfus kayıtlarında yer alan isim veya cinsiyet bilgileri değiştirilmediği sürece, kimliklerinin cezaevi idaresi tarafından tanınmaması sorunuyla karşılaşmaktadır. Bu durum, kadın hapishanesine girmesi gereken trans kadınların erkek cezaevine gönderilmesine, dolayısıyla doğrudan şiddet riskine yol açmaktadır. Ayrıca mahpusun tercih ettiği isim veya zamirin kullanılmaması, sürekli bir kimlik inkârı biçiminde yaşanmaktadır.

Birçok hapishanede LGBTİ+ tutsaklar, “güvenlik” gerekçesiyle atölye, kurs, spor veya eğitim faaliyetlerine katılamamaktadır. Bu uygulama, rehabilitasyon ve toplumsal yaşama hazırlık hakkının fiilen ortadan kalkması anlamına gelir. Bazı hapishanelerde LGBTİ+ mahpusların ortak alana çıkış saatleri dahi diğer mahpuslardan farklı tutulmaktadır — bu, hem damgalamayı pekiştirir hem de sosyal izolasyonu artırır.

Hapishanelerde LGBTİ+ tutsaklara yönelik sosyal destek mekanizmaları yok denecek kadar azdır. Sivil toplum örgütlerinin

hapishanelere girişi sınırlı olduğundan, mahpuslar çoğu zaman yalnız bırakılmaktadır. Görüşe çıkan LGBTİ+ mahpuslar, aileleri tarafından da dışlanabiliyor; bu durum psikolojik yıkımı derinleştiriyor. Sonuç olarak, birçok LGBTİ+ mahpus intihar riski altında yaşamını sürdürmek zorunda kalıyor.

SONUÇ OLARAK;

Hapishanelerde yaşanan baskı, işkence ve tecrit uygulamaları yalnızca mahpusların değil, tüm toplumun demokratik hak ve özgürlüklerinin sınırlandırılmasının bir parçası olarak görülmelidir. Ancak tarihsel olarak hem içerideki hem dışarıdaki direniş biçimleri, bu baskı politikalarına karşı güçlü mücadele örnekleri yaratmıştır. Türkiye hapishanelerinin tarihine baktığımızda, mahpusların açlık grevleri, ölüm oruçları ve toplu protestolarla hak gasplarına karşı çıktığı görülür. Bu eylemler, yalnızca bir “beden direnişi” değil, aynı zamanda devletin görünmez kıldığı ihlalleri görünür hale getirme aracıdır. Politik tutsakların mücadelelerine, kolektif dayanışma, hukukî başvuru ve kamuoyu baskısı gibi araçlarla destek olmalıyız. Mahpuslar arasında örgütlenen ortak dilekçeler, imza kampanyaları ve dışarıyla kurulan mektup dayanışma ağları, hem moral desteği sağlayacak hem de hak ihlallerinin belgelenmesini kolaylaştıracaktır. Bu yöntem, özellikle tecrit koşullarında insan temasını ve kolektif iradeyi canlı tutacaktır. Tecrit, sansür, ayrımcılık ve işkenceye karşı geliştirilen her dayanışma ağı, hem insan onurunu savunacak hem de faşizmin karanlık alanlarına ışık tutacaktır.

info@upotudak.net